

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СПОРТУ

Омельяненко Г.А.

Запорізький національний університет

Анотація. У статті розглядаються проблеми підвищення якості освіти у галузі фізичної культури та спорту шляхом використання інформаційно-комп'ютерних технологій, інтерактивних методів навчання, мультимедійних засобів, впровадження електронних засобів навчання, комп'ютерних навчальних програм. Нові інформаційні технології висувають підвищені вимоги до якості роботи і рівня кваліфікації педагогічних працівників і керівників професійних навчальних закладів. Прогрес у даному напрямку в значній мірі визначається рівнем підготовки викладачів спеціальних дисциплін, педагогів професійного навчання, майстрів виробничого навчання.

Ключові слова: інформаційний, комп'ютерний, технології, професійна підготовка, фізичне виховання, спорт.

Аннотация. Омельяненко Г.А. Психолого-педагогические основы использования информационно-коммуникативных технологий в профессиональной подготовке будущих специалистов по физической культуре и спорту. В статье рассматриваются проблемы повышения качества образования в области физической культуры и спорта путем использования информационно-компьютерных технологий, интерактивных методов обучения, мультимедийных средств, внедрение электронных средств обучения компьютерных учебных программ. Новые информационные технологии предъявляют повышенные требования к качеству работы и уровню квалификации педагогических работников и руководителей профессиональных учебных заведений. Прогресс в данном направлении в значительной мере определяется уровнем подготовки преподавателей специальных дисциплин, педагогов профессионального обучения, мастеров производственного обучения.

Ключевые слова: информационный, компьютерный, технологии, профессиональная подготовка, физическое воспитание, спорт.

Annotation. Omel'yanenko G.A. Psychologic pedagogical fundamentals of use of information communicative technologies in vocational training the future specialists on physical training and sports. In the paper problems of improvement quality of education in range of physical training and sports are considered by use of information computer technologies, on-line methods of learning, multimedia means, introduction of electron training tools, computer curriculums. New information technologies show increased requirements to quality of work and a skill level of pedagogical workers and principals of professional educational institutions. Advance in the given direction appreciably is defined by a level of preparation of teachers of special disciplines, teachers of vocational training, masters of inservice training.

Keywords: information, computer, technologies, vocational training, physical training, sports.

Вступ.

Пріоритетом розвитку освіти у галузі фізичної культури та спорту є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, котрі забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Зокрема, комплексне застосування засобів нових інформаційних технологій навчання на сучасному етапі - це головна умова виховання молоді, здатної орієнтуватися в обставинах, що змінюються, адекватно діяти в навколишньому середовищі, аналізувати проблемні ситуації, що виникають, та знаходити раціональні засоби орієнтації в них.

Спрямованість навчання на використання інформаційних комп'ютерних технологій як високоефективного способу навчання не лише забезпечує підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, але й суттєво впливає на їхню мотиваційну сферу, зумовлюючи формування пріоритетних професійних і навчально-пізнавальних мотивів навчання, що забезпечують успішність оволодіння професійними знаннями і вміннями. У зв'язку з цим, використання новітніх інформаційно-комунікативних технологій навчання варто розглядати як найважливішу складову фундаментальної підготовки кваліфікованого фахівця з фізичної культури та спорту.

Аналіз педагогічної літератури засвідчує, що проблема професійної підготовки майбутнього фахівця і технологій навчання були предметом дослідження багатьох вчених (А.М. Алексюк, І.М. Богданова, С.У. Гончаренко, Р.С. Гуревич, І.А. Зязюн, О.М. Пехота, І.П. Підласий, Н.Ф. Тализіна, С.О. Сисоєва). Систему підготовки вчителя до використання інформаційних технологій в навчальному процесі запропонував і обґрунтував М.І. Жалдак. Проблеми використання інформаційних технологій в навчальному процесі розглядалися у роботах О.І. Бугайова, Г.М. Гайдучка, С.У. Гончаренка, О.Ф. Кабардіна, Є.Ф. Коршака, Б.Ю. Миргородського, Б.Ш. Перкальської, М.М. Шахмаєва.

На даний час існує чимало досліджень, присвячених застосуванню ІКТ у галузі фізичної культури і спорту (В. Ашанін, Я. Белькасем, С. Єрмаков, Л. Іващенко, С. Канішевський, Ю. Човнюк, В. Крамських, Н. Наумова, І. Огірко, Е. Пирогова, Н. Страшко, Р. Раєвський, О. Скалій, Л. Сущенко, В. Шаповалова). Дослідниками запропоновано широкий спектр комп'ютерних програм для багатьох напрямів фізичного виховання, які мають оздоровчу, навчальну, тренувальну спрямованість. Автори довели, що застосування ІТ у галузі фізичного

виховання і спорту оптимізує навчальний процес, діяльність вчителя й учнів, сприяє якісному, засвоєнню навчального матеріалу.

Водночас аналіз науково-педагогічних джерел і проведене дослідження стану вивчення цієї проблеми свідчать про те, що проблема використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у підготовці фахівців у галузі фізичної культури та спорту розроблені недостатньо.

Формулювання цілей роботи.

Мета статті - визначення можливих шляхів формування професійних знань, умінь майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту на основі інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Результати дослідження.

Пріоритетами державної політики України у розвитку освіти, як зазначають багато дослідників [1], [2], [3], є особистісна орієнтація освіти, розвиток системи неперервної освіти через забезпечення наступності змісту та координації освітньо-виховної діяльності на різних щаблях освіти, які функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку осіб для можливого переходу до наступних щаблів, інтеграція освіти у міжнародний освітній простір, суверенність прав особи у виборі навчального закладу, форми та рівня здобутої освіти та кваліфікації [4].

Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, наполегливо працює над практичним приєднанням до Болонського процесу, проте така інтеграція не має означати уніфікацію, адже надзвичайно важливо за будь-яких інтеграційних процесів українській освіті зберегти свою національну ідентичність та кращі здобутки вищої школи України [3].

Підвищення якості світу у галузі фізичної культури і спорту, забезпечення її мобільності, привабливості, конкурентоспроможності на ринку праці вимагає подальшого вдосконалення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах на засадах гуманності, особистісно-орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку студентів та передбачає використання інформаційно-комп'ютерних технологій, інтерактивних методів навчання і мультимедійних засобів; впровадження електронних засобів навчання (підручників, посібників, каталогів, словників тощо), комп'ютерних навчальних програм.

Використання у викладанні навчальних дисциплін нових інформаційних технологій є одним з напрямів інформатизації освіти і, разом з тим, сприяє формуванню інформаційної культури як складової частини професійної культури фахівця, формуванню таких професійно значущих якостей, як професійна компетентність, мобільність, гнучкість, самостійність. Інформаційні технології відкривають доступ до інформації, тобто, дають зовсім нові можливості для знаходження професійних знань, творчості. Використання в навчальному процесі інформаційно-комунікативних технологій сприяють його інтенсифікації. Творче використання інформаційних технологій у викладанні навчальних дисциплін ґрунтується на інтеграції педагогічних і інформаційних технологій [5].

І.В. Роберт і П.І. Самойленко, зазначають, що інформаційно-комунікативні технології можна застосовувати як: засоби навчання; засоби, що вдосконалюють процес викладання; інструмент пізнання навколишньої дійсності і самопізнання; засоби розвитку особистості того, кого навчають; об'єкт вивчення в межах засвоєння курсу інформатики; інформаційно-методичне забезпечення й управління навчально-виховним процесом; засоби комунікації; засоби автоматизації процесу обробки результатів експерименту і управління; засоби автоматизації процесів контролю і корегування результатів навчальної діяльності, тестування і психодіагностики; засобів організації інтелектуального дозвілля.

Інформаційно-комунікативні технології дозволяють будувати процес навчання таким чином, що: у зміст навчання включається вивчення стратегій розв'язування задач, в тому числі творчих; забезпечується аналіз і засвоєння студентом (учнем) своєї власної діяльності; зміст професійного навчання будується з урахуванням реальних виробничих процесів.

Використання інформаційно-комунікативних технологій призводить до суттєвих змін у методах і організаційних формах навчання. На теоретичному рівні виявлено чотири групи умов ефективності використання комп'ютера в навчально-виховному процесі: умови, що забезпечують формування соціальної і пізнавальної активності як ключових особистісних характеристик студента в умовах широкого використання ІКТ; варіативність програм, доступ до баз даних (інформації), вибір програм, вибір видів діяльності на рівні школи; умови, що забезпечують розвиток самостійності молодшої людини: діалоговий характер програм, наявність кінцевого результату (в предметній формі), результати на проміжних стадіях навчання, варіативність мов та виконавців програм; умови, що забезпечують розвиток здатності до самореалізації: інтелектуальна продуктивна праця, визначення адресату навчаючих програм (користувач або програміст); умови, що забезпечують гармонійну індивідуальність особистості студента, співвідношення образного і логічного компонентів у програмах, співвідношення емоційного і раціонального в педагогічній організації комп'ютеризованого навчання, співвідношення рівня пізнавальної потреби та можливостей її реалізації [6].

П.І. Сікорський визначає такі основні напрями діяльності використання комп'ютерної техніки і комп'ютерних технологій у вищих закладах освіти: комп'ютеризація навчальних закладів; організація вивчення комп'ютерних навчальних дисциплін засобами комп'ютерних технологій; використання комп'ютерів під час проведення лабораторних і практичних робіт. виконання графічних побудов фрагментарне використання

комп'ютерів під час читання лекцій, проведення семінарських занять (узагальнюючі таблиці, схеми, малюнки тощо); комп'ютеризація контрольних зрізів (індивідуалізація та автоматизація перевірки); розробка електронних текстів лекцій, семінарських і практичних занять, поступовий перехід від механічного записування студентами лекційного матеріалу до організації його сприймання і осмислення, використовуючи готові тексти; психолого-педагогічне обґрунтування суті комп'ютерних технологій навчання, особливостей їх застосування під час організації засвоєння різних навчальних дисциплін; напрацювання навчально-методичного програмного забезпечення для засвоєння знань, пріоритетне використання комп'ютерних технологій для поліпшення ефективності вивчення іноземних мов; психолого-педагогічне і технічне забезпечення застосування комп'ютерних технологій для дистанційного навчання; комп'ютеризація бібліотечної справи, вільний пошук інформації за допомогою Інтернет [7].

Практично всі дослідники приходять до єдиного висновку про високу ефективність використання інформаційно-комунікативних технологій в навчальному процесі. Чому ж комп'ютерне навчання в умовах вищої освіти усе ще не функціонує на належному рівні?

Можна назвати цілу низку причин. Це, в першу чергу, причини організаційно-економічні: недостатня оснащеність навчальних закладів комп'ютерною технікою в потрібній кількості й належному рівні; відсутність педагогічних програмних засобів; недостатня увага до проблеми використання комп'ютера в навчальному процесі, але це причини й організаційно-методичні. Неможливо освоювати комп'ютерні технології навчання, не маючи певного запасу психолого-педагогічних знань [5].

Водночас практично відсутнє педагогічно обґрунтоване методичне забезпечення навчального процесу, орієнтоване на системне використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Недостатньо навчально-методичної літератури для вчителів, навчальних посібників для студентів вищих педагогічних закладів, котрі розкривали б напрями і можливості використання сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій під час вивчення навчальних предметів [8].

Л.П. Сущенко зазначає, що в пошуку нових підходів до організації системи професійної підготовки майбутніх фахівців актуальною є проблема розробки підходів і прийомів навчання і самоосвіти, які забезпечували б можливість неперервного оновлення знань і досвіду використання інформаційних технологій суб'єктами навчального процесу. Надзвичайно необхідним є створення інформаційно-навчального середовища навчального закладу [9].

Перспектива масової комп'ютеризації навчальних закладів, що наближається, створює необхідність цілеспрямованої роботи в цій сфері, а саме: потрібні глибокі й різноманітні дослідження процесу навчання дисциплін з урахуванням доцільності й ефективності впровадження персональних комп'ютерів; детальна розробка конкретних методик, в кінці кінців - створення принципово нової моделі всього процесу навчання.

Висновки.

Нові інформаційні технології висувають підвищені вимоги до якості роботи і рівня кваліфікації педагогічних працівників і керівників професійних навчальних закладів. Прогрес у даному напрямку в значній мірі визначається рівнем підготовки викладачів спеціальних дисциплін, педагогів професійного навчання, майстрів виробничого навчання. Однак в даний час лише близько 25% з них мають початковий рівень підготовки в галузі інформатики.

Тенденції розвитку суспільства вимагають невідкладного вирішення проблеми випереджувального розвитку системи освіти на основі інформаційних технологій, створення в країні єдиного освітнього інформаційного середовища. Інформатизація передбачає істотну зміну змісту, методів і організаційних форм освіти.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення інших проблем психолого-педагогічних засад використання інформаційно-комунікативних технологій в професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Література

1. Постанова КМУ "Про затвердження Державної програми "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці" на 2006-2010 роки" від 7 грудня 2005 р. № 1153
2. Постанова Верховної Ради України "Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2006-2008 роки" № 3075-IV від 4 листопада 2005 р.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України « Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року» від 13.07.2007 р. № 612
4. Сподін Л.А. Освіта як детермінанта розвитку особистості // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2005 - №90.- С. 252-256.
5. Щербак О. Підготовка педагогів професійного навчання до творчого використання інформаційно-комунікаційних технологій// Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наукових праць. - Київ-Вінниця, 2006.-С.14-20.
6. Роберт И.В., Самойленко П.И. Информационные технологии в науке и образовании. – М., 1998. -176 с.

7. Сікорський П.І. До питання про поняття комп'ютерних технологій навчання// Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць. – Львів: ЛДУ БЖД, 2006. – С.601.
8. Снігур О.А.. Новітні інформаційні технології в професійній підготовці майбутнього педагога// Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наукових праць. – Київ-Вінниця, 2006. – С.458.
9. Сущенко Л.П. Інформаційні та комунікаційні технології педагогічний аспект.// Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. – 2004. – Випуск 2. – С.29-36.

Надійшла до редакції 26.09.2008р.